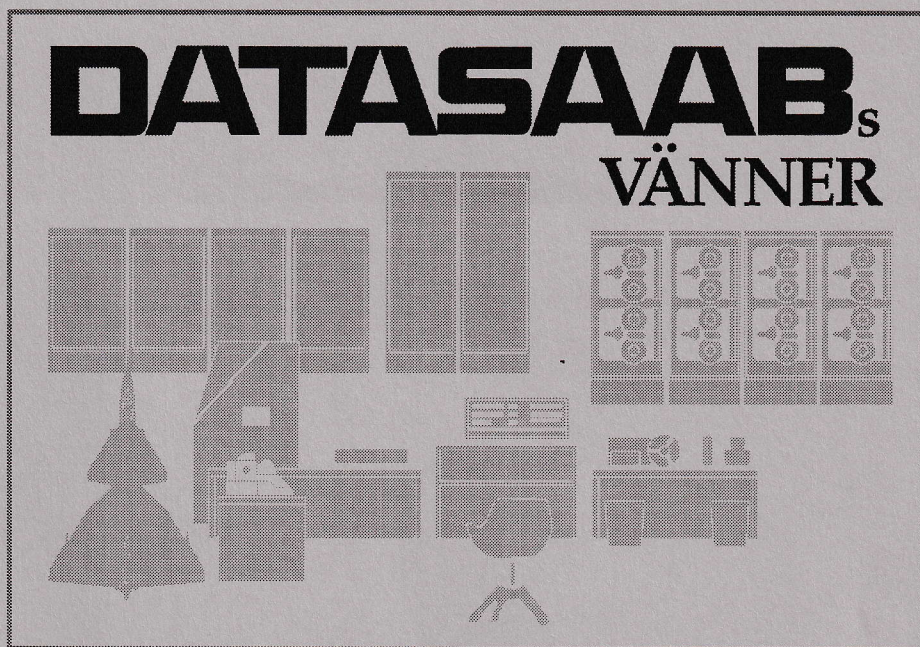

MEDLEMSBLAD

Datasaabs Vänner - En ideell förening för datorhistoria och IT - utveckling

Ordförande har ordet - sid 2

Invigning på Datasaab-museet - sid 3

IT-dagen - sid 4

Studiebesök hos nunnorna- sid 5

Minnesord över Bengt Lundin- sid 7

NR 2 - MAJ 2000 - ÅRGÅNG 7

Utgivare: Lennart Pettersson, tel 013-662 83, email lenp@algonet.se

Redaktör: Sven-Erik Järkelid, tel 013-701 21, email ibs769n@tinet.se

Adress: c/o Sven-Erik Järkelid, Ärenprisvägen 36, 590 62 LINGHEM

Hemsida: <http://webhotell.correnstorg.com/datasaab/>

Barnsjukdomar

När det gäller ordning finns det två slags människor: De som *håller* ordning och de som måste *göra* ordning. Självt hör jag naturligtvis till de senare. Så häromdagen beslöt jag mig för att städa i skrivbordet, och då dök det upp ett papper från "dataålderns" tidiga ungdom. Närmare bestämt från 1973. Det var från kronofogden och en följd av den nya tidens barnsjukdomar.

Historien var den att jag hade haft min far anställd när jag byggde hus och som en följd därav skyldig att betala in 960 kr till riksförsäkringsverket. Det kom 6 st inbetalningskort om 165 kr vardera att betalas varannan månad under 1972. Om man inte betalade i tid så åkte man på en straffavgift på 20 kr. De tre första inbetalningarna kom jag ihåg att ta med vid månadssluten utan problem, men den fjärde glömde jag få med i rätt tid. Förseningen kostade mig alltså 20 kr och en del skamkänslor. När det var dags för den femte inbetalningen så beslöt jag att förebygga vidare slarv så jag betalade in de båda resterande på en gång. Så var den saken ur världen!

Trodde jag. Men så det var den inte. När jag kom hem från en tjänsteresa till Finland, möttes jag av en ilsken och förödmjukad hustru. Hon hade haft besök av kronofogden, som påstod att jag inte betalat in de sista 165 kronorna och han ville ha dem plus 20 kr straffavgift plus 10 kr för indrivningen. Av nåd fick hon betala med check, sedan de kollat med banken att det fanns täckning.

Nåväl, sedan jag visat henne att jag var oskyldig till slarv och lugnat ner henne så fick min egen ilska utlopp. Ni kan inte ana vilka hemska sätt det finns att hämnas på, men efter en stunds svärande så började hjärnan arbeta i mera subtila banor. Jag förstod ju att deras data-system inte klarade av förskotts-inbetalningar och misstänkte att det inte heller gav signal om att någon betalat in för mycket. D.v.s. en av dataålderns barnsjukdomar. Så jag beslöt att ta hämnd på ett för tiden värdigt sätt genom att inte säga nånting. Det skulle kosta mig 195 kr, men det var det värt.

1983 (tio år senare) fick jag tillbaka 165 kr från riksförsäkringsverket. Visserligen fick jag inte tillbaka de resterande 30 kronorna och

räntor, men skadeglädjen över vad det kostat dem att leta efter mina 165 kr under tio år var kompensation nog. Snacka om billig hämnd!

Annars är det ju inte barnsjukdomar som oroar i dag utan snarare farsoter. Det är en aning likt det som hände när vårt resande blev globalt. Virus och sjukdomar från andra delar av världen följde med resenärerna och utlöste epidemier. I dag kan det sitta någon nere på Filippinerna och utlösa "brevlaviner" över hela klotet eller rensa varen på hårddisk. Det senare torde vara det grymmaste man kan utsätta den moderna människan för. Så man får hoppas att man snart hittar ett effektivt "vaccin" mot datavirus också. Annars frågar man sig vad som händer med det penninglösa samhället. Än i dag kan man läsa på fakturor och medlemskort att de skall uppvisas med postens kvitto för att vara giltiga. Så vad händer när man kör med internetbank? Den enda gången jag varit i behov av att uppvisa kvitto så räckte det med en utskrift av min historikfil över inbetalningar. Men vad säger lagen – har lagstiftningen hängt med i svängarna? Självt sparar jag mina kontofiler på en diskett (i html-format) för säkerhets skull. Inte för att jag lider av bacillskräck, men många gör det kanske. Vi får hoppas att skräcken inte sprider sig så att sjukhusen måste inrätta speciella avdelningar för data-hypokondriker.

För övrigt så går det mesta sin gilla gång. Vi har varit på ett intressant besök hos nunnorna i Vadstena, som Bernt berättar om på annan plats i bladet. Jag vill bara rikta ett tack till Rolf Hultqvist's hustru Gunnel som lyckades få till stånd ett besök. Conny sliter med bokprojektet och IT-dygnet har gått av stapeln. Vad gäller IT-dygnet så har initiativtagaren Christer Ridström skött ordförandeskapet och lyckats lotsa fram kommittén till allt bättre resultat. Men han är ju en idériker herre. Tack Christer – det betyder mycket för DSV! Även ni andra Datasäabare med Viggo i spetsen, som deltagit i kommittéarbetet ska ha tack.

Även om sommaren inte är den mest intensiva i föreningsarbetet så jobbar vi vidare och återkommer i höst med nya idéer och arrangemang. Ha en bra sommar!

Lennart

Uttagsautomat till "Datasaab-museet"

"Datasaab-museet" på Tekniska högskolan har utökats med en uttagsautomat ("bankomat"), som skänkts av Spadab under medverkan av Rune Carlsson på **FöreningsSparbanken** i Linköping.

Automaten invigdes lördagen den 1 april under "öppet hus" på universitetetav Tekniska högskolans dekanus Mille Millnert, som bland annat sa: "Jag tror att vi får förklara för våra barn vad en sån här skulle vara bra för. Att man kunde få ut papperslappar som man sen betalade med i affärerna."

Den utställda automaten utvecklades och tillverkades av Ericsson i **Linköping** (f d Datasaab) i samarbete med det japanska företaget Omron. Sammanlagt 1.100

exemplar levererades i **mitten av 1980-talet** till Sparbankerna, Bankomatcentralen och Nordbanken i Sverige, knappt 200 till banker i Finland. **1998/99 togs automaterna ur bruk och ersattes med ny utrustning.**

1999 togs 142 miljarder ut kronor från sparbanksautomaterna i Sverige. Maximum har passerats och uttagen minskar nu något på grund av att folk handlar alltmer med betalkort. **Service på automaterna har skötts av Ericsson, senare av ICL.**

"Bankomat" är registrerat varumärke för affärsbankerna, sparbanksversionen kallades Minuten.

Tord Jöran Hallberg

Bild 1. Rune Carlsson avtackas av Mille Millnert.

Bild 2. LiTH:s dekanus Mille Millnert inviger uttagsautomaten, senaste tillskottet till högskolans "Datasaab-museum" i korridoren mellan institutionen för datavetenskap och institutionen för systemteknik i Valla. Nederst till höger syns sedelkassetterna och sedelmataren.

Bild 1

Bild 2

Fem år med IT

av Viggo Wentzel

Årets IT-dygn är till ända. Temat var e-spaning, 2500 besökare kom.. För femte året i rad har vi upplevt Linköpings egen mönstring av informationstekniken och dess verkningar på samhället, och det kan vara dags för en återblick.

Det började i en källare. Christer Ridström hade valts in i Datasabaabs Vänners styrelse med baktanken att han skulle upprepa den lyckade hemvändardagen några år tidigare. Nu är ju Christer sällan förutsägbar, så av hemvändardagen blev intet. I stället blev det Cyberia. Styrelsen drog ett samfällt djupt andetag och konstaterade snabbt två saker:

1. Detta var för stort för lilla Datasabaab.
1. Idén var för god för att begravas.

Resultatet blev en skrivelse till Hasse Odenö på Tekniska Högskolan i Linköping i juni 1995:

"..... Med det perspektiv på datautvecklingen som flertalet medlemmar i Datasabaabs Vänner har är det naturligt att det finns ett levande intresse för datorns och IT-teknikens påverkan på vårt samhälle ("vad har vi ställt till med egentligen?"). Inom styrelsen har vi länge diskuterat ett nutids- och framtidsinriktat komplement till den retrospektiva verksamhet vi hittills ägnat oss åt, och en av styrelsens medlemmar, Christer Ridström, har som speciell uppgift att förbereda ett dylikt komplement.

Resultatet är

en idé om ett årligt seminarium om IT-teknikens påverkan på vårt samhälle

med hög ambition och högklassiga föreläsare och en utformning enligt bifogade skiss.

Komna så långt tvingas styrelsen konstatera att Datasabaabs Vänner varken har den tyngd eller de resurser som krävs för att genomföra ett dylikt arrangemang. Hellre än att sänka ambitionsnivån låter vi därför idén gå vidare till Tekniska Högskolan med förhoppning att högskolan finner det värt att arbeta vidare och genomföra projektet. Skulle så vara fallet är självfallet föreningen beredd att inom ramen för medlemmarnas entusiasm och förmåga medverka i och stötta projektet, som vi gett arbetsnamnet

Cyberia

Datasabaabs Vänner skulle därför uppskatta om Tekniska Högskolan kunde ta vårt förslag under övervägande, varvid undertecknade givetvis står till förfogande för eventuella diskussioner...."

Under det närmaste halvåret hände ingenting. Men idén låg rätt i tiden, så framåt juletid formerades en arbetsgrupp med Christer som chef och med tre riktiga tungviktare som intressenter: Tekniska Högskolan, Linköpings kommun och Östgöta Correspondenten (Datasabaabs Vänner var också med på ett hörn). Och så har det i stort sett förblivit.

Av Cyberia blev det IT-dygnen. Sammanträdena hölls i Correns styrelserum där forna tidens

chefredaktörer med roat överseende blickade ner på dessa sentida yttringar av informations-tekniken.

Hur blev då resultatet? Jag avstår från att analysera de enskilda årens lyckade och ibland mindre lyckade ansatser, och nöjer mig med några allmänna reflexioner:

- Utan Christer inget IT-dygn! Inte bara genom den ursprungliga idén, utan framför allt genom hans förmåga att ständigt ligga steget före oss andra då det gäller att fånga upp vad som rör sig i IT-världen.
- Att försöka beskriva IT-fenomenet är som att skjuta på rörligt mål. Dagens IT är fjärran från det IT vi upplevde 1995. Om IT-dygnen skulle ha ett berättigande krävdes en ständig förnyelse. Från det första musklickandet på den nya hemdatorn till e-handel och e-samhälle.
- Linköping har blivit IT-centrum. Correns datorstrada redovisar ett myller av IT-företag, i Mjärdevi skjuter nya byggnader upp som svampar ur jorden, och rätt utbildad arbetskraft är en bristvara. IT-dygnen har försökt att spegla förändringen.
- Till slut en detalj: IT-dygnen har genomgående arbetat med en minibudget och ett stort mått av frivilliga insatser. I hälsosam kontrast till många miljonrullningsprojekt.

Avslutningsvis några personliga funderingar om informationssamhället i ett större perspektiv. Nyligen kunde man i pressen läsa om det slutna diktaturstyrda Laos där regimen nu tvingats öppna en dörr på glänt mot omvärlden genom att legalisera Internetanslutna datorer. Det är idag näst intill omöjligt att begränsa eller styra informationsflödet, och detta har möjliggjorts av den tekniska utvecklingen under de senaste 150 åren. Att det fria informationsflödet många gånger är kontroversiellt är vi alla medvetna om, och som jag skrev i förra numret av medlemsbladet: "Informationstekniken i sig skapar naturligtvis inte en bättre värld. Men den ger oss alldeles avgjort större frihet att utveckla samhället och oss själva till någonting mycket bättre--eller mycket värre än förra seklets industrisamhälle. Valet är vårt och ingen kan förhålla sig likgiltig till detta."

Allra minst vi på IT-dygnen.

Studiebesök hos nunnorna i Vadstena

Onsdagen den 5 april var Vännerna på ett intressant studiebesök hos nunnorna i Sankta Birgittas kloster i Vadstena. Ackompanjerade av Vätterns brus och med de nyutslagna klosterliljorna för ögonen inledde vi med Munkklostrets goda lunch. Sålunda stärkta lekamligen togs vi emot av nunnorna och fick inledningsvis klostrets historia genom en halvtimmesslång video. Vi, ja det var sexton Vänner inklusive några anhöriga.

Efter detta blev det en intensiv frågestund där en av klostrets nu elva nunnor svarade på frågor. De elva nunnorna kommer från fem länder och de har fått så mycket att stå i med studiebesök att de valt att skära hårt i utbudet. Vi skall alltså känna oss privilegierade och framförallt tacka Rolf för initiativet.

Kloster i Birgittas anda finns lite varstans i världen men alla har inte en lika lång och dramatisk historia som detta i Vadstena. Reformationen under vasatiden slog hårt och vadstenaklostret fick stänga under slutet av

1500-talet. Först under 1900-talets senare hälft blev det åter tillåtet att sätta upp kloster i Sverige så nu finns det några stycken; bla det senaste för benediktinernunnorna vid Omberg.

Det råder god demokrati på det kloster vi besökte. Flertalet beslut tas genom omröstning men av alla jämnliska är dock priorinnan den mest jämnliska i kraft av sin större kunskap om systrarnas önskemål och eventuella problem.

Kloster bör man enligt vår tyskfödda sagesnunna ej söka till förrän man mognat någorlunda. Översatt till år är det 25 å 30.

Vägen till att bli fullvärdig medlem är inte bara svår utan även lång. Men väl där är det under högtidliga former med den katolske biskopen i spetsen som nunnan invigs i den heliga gemenskapen.

En nunna ges tillfälle att ungefär vart fjärde år åka hem och besöka de sina. Resor till heliga platser sker bara i samband med symposier mm.

Nunnornas dag är full av ritualer men det ges dock möjlighet att beblanda sig med Vadstenas

befolkning under smärre inköpsrundor mm. Dagstidning och TV-nyheter tar de del av i mån av tid. Klostret har ett gästhem och detta sköter nunnorna helt själva. Ekonomi och administration hanteras av klostrets ekonomiska förening.

Efter två timmars klostervistelse visste vi betydligt mer om livet innanför de vinrankedrydda murarna. Självt vet jag dessutom nu att

klosterliljorna bakom det röda staketet inte är mycket större än snödroppar men mycket vackrare om man vänder på de blyga klockorna och tittar in i deras färgprakt.

(Sven Andersson vet ännu en sak om nunnorna. Det får han berätta om själv!)

Bernt Magnusson

Vi, och fotografen Lennart, var med hos nunnorna

Till minne av Bengt Lundin

Den 26 mars avled Bengt Lundin i en ålder av 65 år.

Bengt kom från Atomenergi till Datasaab i juni 1961 och började arbetade med kablage och förbindningsteknik för D21. Bengt arbetade vidare inom detta område med D22, D23, D5 och E2500. Mycket tidigt började Bengt arbeta med att nyttja datorn i utvecklingsarbetet. Han deltog bl. a. i utveckling av Data-DF och förbindningstabeller. Bengt drev också på att nyttja datorn i det administrativa arbetet genom att utveckla budgetprogram som kördes på HP2000 och som sparade åtskilliga timmar arbete som tidigare gjordes med hjälp av handskrivna tabeller och räknenudda.

Bengts intresse för programmering gjorde att han övergick till att arbeta med datakommunikation under de sista åren han var vid Datasaab.

I mitten av 80-talet började Bengt arbeta vid dataavdelningen på SAAB-SCANIA där han var kvar resten av sitt yrkesverksamma liv.

Bengt hade flera fritidsintressen som han också inbjöd oss arbetskamrater att prova på. Amatörradio och träslöjd var två verksamheter som jag genom Bengt kom i kontakt med och fortfarande efter snart 40 år sysslar med. Bengt var också mycket musikintresserad och verkade bl a som organist inom Odd Fellow-logen Stångebro.

Bengt ställde alltid upp, gjorde saker med stor nit och var en mycket god arbetskamrat. Vi som arbetade tillsammans med Bengt kommer att minnas honom med saknad.

Göran Wahlström

Medlemskap i STPL (Saab TjänstemannaPensionärsförening i Linköping)

Intresserade med lång anställningstid på Saab och Datasaab har möjlighet att ansöka om medlemskap i STPL. Föreningen är mycket livaktig med utflykter och resor på sitt program. Kravet är att ha haft en anställningstid av minst 15 år. Medlemsavgiften är 50 kr/år.

Ansökan kan ställas till:

STPL

Box 11050

58011 Linköping

Rolf Hultqvist